

YOLSUZLUKLA MÜCADELE BOYUTUYLA ETİK ve ETİK KÜLTÜRÜ

Özet: “Bir bireyin izlemesi gereken ahlaki standartlar ve kurallar” şeklinde tanımlanabilen etik kavramı ile yolsuzluk arasında zıt yönlü bir korelasyonun bulunduğunu, birinin artması durumunda, diğersinin gerilediğini görmekteyiz. Dünya Bankası tanımına göre, “kamu gücünün özel menfaat amacıyla kötüye kullanılması” şeklinde tanımlanan yolsuzluk da, tıpkı etik gibi bireyin kişiliğinden başlamak üzere, çevresel faktörlere kadar bir çok unsurun etkisinde kalmaktadır. Ancak, sosyo-kültürel yapının her iki kavram için temel belirleyici olduğunu söylemek kanımızca çok yanlış olmayacaktır. Günümüzde yolsuzluk ve etik kavramı küresel bir anlam kazanmış olup, ülkemizin de bu gelişmeleri yakından takip ettiğini görmekteyiz. Keza, dünyadaki gelişmelere paralel olarak, Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı’nın ülkemizdeki yansımalarının bir sonucu olarak, özellikle 5176 sayılı Yasanın kabulü ile birlikte, etik ve etik kültürüne önem verilmeye başlanmış, bu çerçevede, yasal düzenlemelerin yanında, özellikle Kamu Etik Kurulu kurumları aydınlatmaya yönelik bir misyon yüklenmiştir. Öte yandan, gerek yolsuzluk ve gerekse yolsuzlukla mücadele -tıpkı etik gibi- günümüzde uluslararası bir boyut kazanmış olup, yolsuzlukla mücadele sürecinde etik bir araç olarak kullanılmaya başlanılmıştır. Bu bağlamda, etik kavramının toplumda yaygınlaşması ve yolsuzlukla mücadele sürecinde etkin bir araç olarak kullanılması amacıyla, anılan Kurulun idari kapasitesinin güçlendirilmesinin yanında, gerek kamuda ve gerekse özel sektördeki biling düzeyinin artırılması gerektiğini ilk aşamada söyleyebiliriz. Ayrıca, yolsuzlukların önlenmesi için, kamu kesimi tarafından kullanılan kaynakların azaltılması, kaynakların ağırlıklı olarak piyasa ortamında dağıtılması, kamunun elindeki kaynakların daha etkin kullanılması, kamu kesiminin ekonomikleştirilmesi ve piyasalaştırılması, genel sorumluluğun hesap verme sorumluluğuna doğru kaydırılması ve kamu yönetimi sisteminin yeni kamu yönetimi anlayışı doğrultusunda yeniden inşa edilmesi gerekmektedir.

Cevdet BOZKURT
İç Denetçi
Gümrük Müsteşarlığı

Anahtar Kelimeler: Etik, etik kültürü, etik davranış ilkeleri, yolsuzluk, Uluslararası Saydamlık Örgütü, Kamu Etik Kurulu.

I-Giriş

Yunanca “karakter” anlamına gelen ve “Ethos” sözcüğünden türetilen “ethics” kavramı da ideal ve soyut olana işaret ederek, ahlak kurallarının ve değerlerin incelenmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda etik, toplumda yaygın olan ahlak kurallarından daha özel ve felsefidir.¹

Çoğu bilimsel kavramda olduğu gibi, etik kavramı üzerinde de görüş birlikteliği olmamakla birlikte, ön plana çıkan tanımlara göre etik, “Bir bireyin izlemesi gereken ahlaki standartlar ve kurallar” şeklinde tanımlandığı gibi, “Bireylerin doğru olarak nasıl davranacağını açıklayan ve tanımlayan ilkeler, değerler ve standartlar sistemi” olarak da ifade edilebilmektedir.²

Söz konusu tanımlardan da görüleceği üzere etik, insanı iyiye, güzele, doğruluğa yönlendiren ve bu faaliyetlere pozitif anlamlar yüklenmesini sağlayan bir niteliğe sahiptir. Kuşkusuz etik kültürünün oluşmasında, toplumun kültürel yapısı temel belirleyicilerin başında gelmektedir. Bu bağlamda etiği, kültürün bir alt bileşeni olarak değerlendirmek çok yanlış bir ifade olmayacaktır.³

Kuşkusuz etik ve etik kültürü ile yolsuzluk arasında da bir ilişki bulunmaktadır. Ancak, bu ilişki ters yönlü görünüm arz etmekte olup, yolsuzluğun arttığı bir ortamda etik kültüründen bahsedilmeyeceği gibi, etik kültürünün yaygın olduğu bir toplumda da, yolsuzluk ana gündem olmayacaktır. Bu çerçevede, kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması sürecinde, yolsuzlukla mücadele boyutuyla etiğin göz ardı edilmediğini, çıkarılan birçok yasal düzenlemede görmekteyiz.

Yolsuzluk ise, Dünya Bankası’nın benimsediği tanıma göre, kamu gücünün özel menfaat amacıyla kötüye

kullanılmasıdır. Ayrıca, yasadışı işlerden etiğe aykırı işlere kadar birçok konu yolsuzluk alanına girmektedir. Özellikle bilimsel ve teknolojik gelişmeler yeni yolsuzluk adacıklarının oluşmasına kaynaklık edebilmektedir. Bu bağlamda, yolsuzluğun nedenlerine inildiğinde (Türk kamu yönetimi için geçerli olmak üzere), işsizlik, hayat pahalılığı, hızlı nüfus artışı, gelecek belirsizliği ilk gerekçeler olarak gösterilebilmektedir.

Kamu yönetiminde etiğin yaygın olarak ifade edilmeye başlamasının 1980’lere rastladığını görmekteyiz. Kuşkusuz yaşanan ekonomik kriz, kaynakların verimli kullanılması ve bu bağlamda kamu yönetiminde etkinlik sağlanması için çözümler geliştirilmesine neden olmuştur. Söz konusu çözüm önerilerinden biri de kamu yönetiminin etik ilkeler uyarınca yeniden şekillendirilmesidir.⁴ Dünyada yaşanan gelişmelerin de etkisi ile, ekonomik krizlerin sadece ekonomik merkezli önlemlerle çözümünün mümkün olmadığı ve bu nedenle kamu yönetiminin de bu süreçte göz ardı edilmemesi (konunun bütüncül değerlendirilmesi) gerektiği şeklindeki cümlelerle bu yaklaşımları özetleyebiliriz.⁵

Günümüzde ulusal ve uluslararası platformlarda yolsuzlukla mücadele, etik değerler ve dürüstlük programlarıyla birlikte anılmaya başlamıştır. Yolsuzluğun mevcut sistemlerdeki yapısal bozulmadan kaynaklandığı ve bu yüzden her alanda etkin yönetime doğru başta yeniden yapılanma reformlarına olan ihtiyacın altı çizilirken, aynı zamanda sisteme etik değerlerin de yerleştirilmesinin nihai hedefe ulaşmada çok önem arz ettiği dile getirilmektedir.

II-Etik Uygulamalarının ve Yolsuzlukla Mücadelenin Yasal Altyapısı

Gerek yolsuzlukla mücadele ve gerekse etik kültürünün Türk Kamu Yönetiminde yerleşmesi amacıyla yakın geçmişte birçok yasal düzenlemenin yapıldığını görüyoruz. 5227 sayılı Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun (Cumhurbaşkanınca veto edilmesine rağmen) ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu,

1 Pehlivan, İnyet, Yönetimsel, Mesleki ve Örgütsel Etik, Pegem Yayınları, 1998, Ankara.

2 GÖRMEZ, Kemal, ATAN, Murat ve diğerleri, Etik, Kültür ve Toplum, Yolsuzluğun Önlenmesi İçin Etik Projesi, Ekim, 2009, shf.4-70.

3 AL, Hamza, Türk Kamu Yönetiminde Yolsuzlukla Mücadele: Geleneksel Bürokratik Yapı ve Yeni Etik Değerler <http://www.etikturkiye.com/etik/kamu/2HamzaAL.pdf> (erişim: 12.06.2010)

4 GÖRMEZ; a.g.e.shf:4-70.

5 BERKMAN, Ümit, Değişen Etik Anlayışı ve Yolsuzlukla Mücadele, Etik Liderlik Seminerleri, Ocak 2009,(etik.gov.tr, erişim:13.06.2010)

bu bağlamda ilk akla gelen yasalardır. Kuşkusuz sonuca dönük en kapsayıcı yasal düzenleme, 2004 tarihli ve 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanundur.

Yasalaşmamasına rağmen, tüm kamu yönetimini yeniden tasarlamak üzere hazırlanan Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun'un gerekçelerine baktığımız zaman, Kanunun amacının; saydam, hesap verebilir, adil, hızlı, etkili ve verimli bir kamu yönetimi oluşturmak şeklinde ifade edildiği görülmektedir. Yine, aynı Kanunla, kamu hizmetlerinin usul ve standartlarının belirleneceği hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla, teorik düzeyde de olsa, söz konusu Yasanın yolsuzluğu ortaya çıkarabilen ve aynı zamanda etik kültürün yeşerebileceği bir altyapıyı hazırlamayı amaçladığını görmekteyiz.

Anılan Kanun çeşitli nedenlerden dolayı yürürlüğe girmemiş olsa da, etik değerlerin yaygınlaştırılması ile ilgili doğrudan ve dolaylı birçok yasal düzenlemenin yürürlüğe girdiğini görmekteyiz. Keza, TBMM tarafından kabul edilen birçok yasada, veto edilen söz konusu Yasa hükümleri ile paralellik taşıyan metinler görmekteyiz (4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu gibi). Zira, Bakanlar Kurulunca imzalanan ve 31.07.2009 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmeliğin amacının (etkin, verimli, hesap verebilir, şeffaf bir kamu yönetimi oluşturmak) incelenmesinde de, bu yöndeki yaklaşımın devam ettiği görülmektedir. Üst paragrafta değindiğimiz gibi, çağdaş kamu yönetiminin ilkeleri arasında sayılan bu kavramlar, veto edilen 5227 sayılı Yasanın temel gerekçeleri arasında sayılması -bir anlamda- veto edilen yasanın fiilen günümüzde de temel çerçeve yasa olarak kabul edildiğini göstermektedir.⁶

Etik konusunda temel yasa olan 5176 sayılı Kanunla, kamu görevlilerinin uymaları gereken saydamlık, tarafsızlık, dürüstlük, hesap verebilirlik, kamu yararını gözetme gibi etik davranış ilkeleri belirlemek ve uygulamayı gözetmek üzere Kamu Görevlileri Etik Kurulu'nun kuruluş, görev ve çalışma usul ve esasları

nın belirlenmesi amaçlanmaktadır (m.1). Söz konusu Kanunun yanında, Etik Kurulu kurulmasını öngören Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik de etik kültürün yerleşmesi bakımından diğer temel düzenlemelerden bir tanesidir. Zira anılan Yönetmelikle, "etik davranış ilkeleri" belirlenmiştir.

Öte yandan, "Türkiye'de Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesi Stratejisi" başlıklı 2009/19 sayılı Başbakanlık Genelgesinde yer aldığı üzere; "12/01/2002 tarihli ve P.2002/3 sayılı Bakanlar Kurulu Prensipl Kararı çerçevesinde; "Türkiye'de Saydamlığın Artırılması ve Kamuda Etkin Yönetimin Geliştirilmesi Komisyonu" kurulmuş ve ayrıca, Avrupa Birliği'nden sağlanan mali kaynakların kullanımıyla ilgili usulsüzlükler ve suiistimaller konusunda yapılacak inceleme ve soruşturmalarda Avrupa Sahtecilikle Mücadele Ofisi (OLAF) ile koordinasyonu sağlayacak muhatap kuruluş olarak Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı belirlenmiş ve Yolsuzlukla Mücadele Koordinasyon Birimi (AFCOS) olarak görev yapması uygun görülmüştür.

5176 sayılı Kanun ve Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin haricinde, başta Anayasanın bireylerin eşitliğine ilişkin maddelerinin yanında, etik ve bir anlamda yolsuzlukla ilgili hukuki düzenlemelere bir bütün olarak baktığımız zaman, Kamu Etik Kurulunun resmi internet sayfasında (etik.gov.tr) da yer aldığı üzere;

İlgili Kanunlar;

- 5176 Sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun,
- 2531 Sayılı Kamu Görevlerinden Ayrılanların Yapamayacakları İşler Hakkında Kanun,
- 3628 Sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet Ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu,
- 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu,
- 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu,
- 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu,
- 1156 Sayılı Kanuna Mugayir Tahakkuk ve Tediye Muamelatını İhbar Edenlere İkramiye İtasına Dair Kanun,

6 BOZKURT, Cevdet, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun İç Kontrol Bağlamında Değerlendirilmesi, Denetim Dergisi, Sayı:3, shf.40

- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu.

Türkiye'nin Taraf Olduğu Uluslararası Anlaşma ve Kararlar;

- 1 Şubat 2000 - OECD Uluslararası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Verilen Rüşvetin Önlenmesi Sözleşmesi, 4518 sayılı Kanunla onaylandı.
- 24 Mart 2001 - İçeriğinde yolsuzlukla mücadeleyle ilgili öncelikli hedeflerin de yer aldığı Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar kabul edildi.
- 17 Nisan 2003 - Yolsuzluğa Karşı Özel Hukuk Avrupa Konseyi Sözleşmesi, 4852 sayılı Kanunla onaylandı.
- 10 Aralık 2003 - Yolsuzluğa Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi Türkiye tarafından imzalandı.
- 14 Ocak 2004 - Yolsuzluğa Dair Ceza Hukuku Avrupa Konseyi Sözleşmesi, 5065 sayılı Kanunla onaylandı.

İlgili Yönetmelikler;

- Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik,
- Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik,
- Devlet Memurlarının Şikâyet ve Müracaatları Hakkında Yönetmelik.

Genelge ve İlke Kararları;

Başbakanlık Genelgeleri;

- 2004/27; Kamu Görevlileri Etik Kurulu,
- 2005/16; Başbakan ve Bakanların Uğurlanma ve Karşılınmaları, Seyahatler ve Hediye Uygulaması,
- 2009/19; Türkiye'de Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesi Stratejisi,

olarak sıralanabilir.

Öte yandan, Kamu Etik Kurulunun genelge ve ilke kararları olarak, (2007/1 sayılı) Hediye Alma Yasağı, (2008/1 sayılı) Kamu Konutlarının Tahsis İşlemleri ve

(2008/2 sayılı) 24 Kasım Öğretmenler Gününe ilişkin düzenlemeleri sayılabilir.

III-Yolsuzluk ve Yolsuzlukla Mücadele Aracı Olarak Etik

Yolsuzlukla ilgili olarak yapılan bir araştırmaya göre⁷; Türkiye'de yolsuzluğun vergi yükünün yüzde 36'sına karşılık geldiğini göstermektedir. Diğer bir ifadeyle, halkın ödediği verginin yüzde 36'sının yolsuzlukların finansmanına gittiğini ortaya çıkarmıştır.

Öte yandan, Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etütler Vakfı'nın (TESEV) son yıllarda yaptığı "Yolsuzluk Araştırmalarında; "Çözülmesi gereken en önemli sorun nedir?" sorusuna alınan cevaplardan, halkın, yolsuzluk konusunda duyarlılığının ve bilincinin ne kadar yetersiz olduğu ortaya çıkmaktadır. Soruya verilen cevaplardan; vatandaşın, enflasyon ve hayat pahalılığını yüzde 34 ile en önemli sorun olarak görürken, ikinci önemli sorunun da yüzde 26 ile işsizlik olduğu belirlenmiştir. Rüşvet ve yolsuzluk ise vatandaşın gündeminde sadece yüzde 14 ile üçüncü sırada yer almış ve bunu yüzde 8 ile eğitim izlemiştir. TESEV'in 2004 yılında yaptığı benzer araştırmada ise işsizliğin birinci sıraya yerleştiğini, yolsuzluğun daha alt sıralara inerek azaldığını görmekteyiz.

Görüldüğü üzere, yolsuzluk konusunda bazı kuruluşların yapmış olduğu araştırmalar, Türkiye'de yolsuzluk boyutlarının büyüklüğünü ortaya koymasından büyük önem taşımaktadır. Yine, Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün (Transparency International) 2009 yılında yayınladığı araştırma sonucuna göre; Türkiye, yolsuzluk sıralamasında dünyadaki 180 ülke içinde 61'inci sırada yer almaktadır. Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün 2009 yılında yayınladığı araştırma sonucunda ülkelerdeki yolsuzluk algılama endeksi açısından Türkiye 10 üzerinden değerlendirmede 4.4 ile AB üyesi ülkeler içinde sondan 6. sıradadır.

İSMMMO'nun 2007 tarihli "Kamusal Bir Kötülük Olarak Yolsuzluğun Ekonomik Analizi" isimli çalışmasında ise, Türkiye'de yolsuzluk endeksindeki bir puanlık düşüşün kamu gelirlerinde 10.2 milyar YTL'lik artışa neden olacağı tespiti dikkate alındığında, yolsuzluğun ekonomik boyutu daha net anlaşılmaktadır. Bugün

7 Pricewaterhouse Coopers (PWC), The Opacity Index, Ocak 2001.

geldiğimiz nokta itibarıyla, sorunların temelinde aslında “yolsuzluk” yattığı anlaşılmaktadır.

Öte yandan, kamu yönetiminde, önceden öngörülme- yen (ve yasal düzenlemelerle kesin kuralların belirlenemediği) durumlar için, kamu görevlisinin takdir yetkisini kullanması her zaman gündeme gelebilmektedir. Kuşkusuz yasalar her türlü ayrıntıyı karşılayacak düzeyde hazırlanamakta ve önceden öngörülme- yen durumlar için, ana ilkeler ışığında, uygulamaya yön verme yetkisi ilgili görevlilere bırakılmaktadır. Bu çerçevede, örnek bir durum tasarlayarak konunun anlaşılmasına katkı sağlayabiliriz.

Şöyle ki; bir kamu idaresine bilgisayar alımının gündeme gelmesi durumunda, idarenin gerçek ihtiyacını karşılayacak miktar ve teknik kriterlere uygun bilgisayar yerine, ihale dokümanlarının (teknik şartname gibi) belli bir marka yada modeli işaret edecek şekilde hazırlanması, takdir hakkının amaç dışı kullanılmasına tipik bir örnek olarak gösterilebilir. Aynı şekilde, bir doktorun hastasına reçete yazarken (tıbbi zorunluluklar olmamasına rağmen), mevcut ilaçlar arasında sadece belli bir ilaç firmasına ait ilaçları yazması, takdir yetkisinin amaç dışı ve hatta yolsuzluk aracı olarak kullanılmasına başka bir örnektir. Görüldüğü üzere, takdir yetkisi ile birlikte, kamu görevlisinin etik yönü devreye girmektedir. Kamu adına kullanılan söz konusu yetkinin bu şekilde amaç dışı kullanılması ise yolsuzluğa ortam hazırlamaktadır. Etik kültürünün, ahlaki temeller ve bireyin yetiştiği toplumsal yapıdan soyutlanamayacağı dikkate alındığında, kamu görevlilerinin yasalara ve etik kurallara bağlılıklarını belirleyen kriterlerin başında, kamu yönetimine egemen olan kültürel altyapının geldiğini söyleyebiliriz.⁸

Kaldı ki, bilim adamı KLITGAARD, yolsuzluğu matematiksel olarak şöyle formüle etmektedir⁹: $Y=T+K-S$

Y (Yolsuzluk) = T (Tekel Gücü) + K (Karar/Takdir Yetkisi) – S (Sorumluluk)

8 DEMİRER, Yücel, YILMAZ, Binhan Elif, Yolsuzluk Araştırmaları Üzerine Siyasal Kültür Eksenli Notlar, Kocaeli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 7, Haziran 2009.

9 Prof. Dr. Robert Klitgaard: Dekan -The RAND Graduate School, Santa Monica/ California, “Corrupt Customs”, Global Forum on Fighting Corruption and Safeguarding Integrity II, Hollanda, 28-31 Mayıs 2001.

Görüldüğü üzere, takdir yetkisinin öngörülen sınırların dışında kullanılması yolsuzluğa kaynaklık edebilmektedir.

Diğer yandan, toplumda yaşanan yozlaşmanın idari kurumlara yansımaması, onları da etkilememesi mümkün değildir. Bu paralelde, ülkemizde son dönemlerde kamu yönetiminde reform çalışmaları yeniden gündeme gelmektedir. Bu düzenlemelerle getirilmek istenilen (5227 sayılı Yasada olduğu gibi) saydamlık ve hesap verebilirlik ilkelerinin hayata geçirilebilmesi için bu konularda kurumsal kültürün oluşması gerekmektedir. Zira, bu hususta daha önce yapılan yasal düzenlemelerden sonuç alınamamasının en önemli nedenlerinden biri de, kurumsal kültür oluşturma konusuna yeterince özen gösterilmemesidir.

Keza, dünyada yaşanan gelişmelere paralel olarak hazırlanan söz konusu yasalarda, çağdaş yönetim anlayışının ilkeleri göz önünde bulundurulmakla birlikte, bu yasaları uygulayacak personelin bu değişime adaptasyonu sağlanamamıştır. Öyle ki, temel personel yasası olan 657 sayılı Yasada bir çok değişiklik olmakla birlikte, Yasanın özünü 1965 tarihli ilk hali oluşturmaktadır. Dolayısıyla, aşırı merkezîyetçi, hesap verebilirlikten uzak, verimsiz, katı hiyerarşik yapının devam ettiği, bireysel ve kurumsal performansın söz konusu olmadığı gelenekçi bürokratik yapının, değişimleri benimsemesini beklemek kanımızca pek gerçekçi bir yaklaşım olmayacaktır. Bu itibarla, gerçekleştirilmeye çalışılan yasal değişikliklerden sonuç alabilmek için, bu yasal değişikliklerin, kamuda olması gereken etik kurallar ile ilişkisinin de yeterli düzeyde kurulması bir anlamda zorunluluk arz etmektedir.

Bu bağlamda, kamu yönetimi alanındaki son yasal değişikliklerde bu bağın belli ölçüde kurulduğunu ve olumlu bir adım olduğunu söyleyebiliriz. Zira, “Bir ülkenin kamu idaresi ve yöneticilik aralığında bulunduğu konumdan bağımsız olarak, “üç E” tabir edilen ekonomi, etkinlik ve etkililik amaçları önemlerini korumaktadır. Buna dördüncü “E”, yani etik konusunu eklemeliyiz. Kamu çalışanlarının görev ve sorumlulukları bağlamında, doğru ve düzgün davranış her zaman iyi yönetişimin önkoşulu olmuştur. OECD ülkelerinde, kamu sektörlerindeki büyük değişikliklere karşın ya da belki bunlar sayesinde, iyi ve doğru davranışa en az eskisi kadar ve belki daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nokta, kamu yönetimi reformları-

nın başarısında ve devlete duyulan güvende belirleyici olacaktır ve iyi davranışların teşviki için etkili bir etik altyapı şarttır.”¹⁰

Aynı şekilde, yolsuzluk ve yozlaşmanın önüne geçebilmek için öncelikle kamu yönetiminde bu sorunlara yol açan kamu görevlilerinin etik değer anlayışlarındaki sapmaların önlenmesi gerekir. Kamu yönetiminde, yolsuzluğun ortaya çıkmasında bürokratik ve siyasal yapının ve bu yapıyı oluşturan unsurların belirleyici bir rolü bulunmaktadır. Bu durumda yolsuzluğa çözümler üretilebilmesi için, kamu görevlilerinin etik değer anlayışlarında sapmaya neden olan kültürel altyapının ortaya konulması önem taşımaktadır.¹¹

Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı olarak adlandırılan ve ülkemizi de etkileyen bu yaklaşım tarzı ile, toplumun taleplerine karşı daha duyarlı, katılımcılığa önem veren, açıklık, saydamlık, hesap verebilirlik, tarafsızlık, dürüstlük ve objektiflik ilkelerine bağlı yeni bir kamu hizmeti anlayışı doğmuştur. Bu yeni kamu hizmeti anlayışında, yönetimi, organizasyonları ve bireyleri yönlendiren temel ilke olarak etik değerlere büyük önem verilmekte, bu değerlere bağlı bir yönetimin, yolsuzlukları önlemede, kaliteli kamu hizmeti sunmada ve kurumlarına güveni sağlamada daha etkin ve başarılı olacağı kabul edilmektedir.

Ülkemizde de, kamu görevlilerinin uyacakları meslekî ve etik ilke ve kuralları belirlemek, bunların uygulanmasını gözetmek, kamu görevlilerinin görevlerini eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak yapmalarını sağlamak ve etik kültürü benimsetmek ve yerleştirmek amacıyla, 5176 sayılı Kanunla Kamu Görevlileri Etik Kurulu kurulmuş ve 10.08.2004 tarih ve 2004/7791 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla Başkanlık ve Üyeliklerine atama yapılan Kurul çalışmalarına başlamıştır.

Diğer yandan, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin başvurusunun Danıştay tarafından Anayasa Mahkemesine taşınması neticesinde, Anayasa Mahkemesi kurul kararlarının Resmi Gazetede yayınlanmasına dair, 5176 Sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu

Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 5. maddesinin üçüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir. Mahkemenin 18 Mayıs 2010 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan gerekçeli kararında, “Kuralın, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve adalet ilkelerine dolayısıyla hukuk devletine ve kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkına aykırı bulunduğu” düşüncesiyle iptal edildiği görülmektedir.¹²

Ancak, evrensel hukuk kurallarından olan “masumiyet karinesine” aykırı yönlerinin bulunması nedeniyle, bu karara belli ölçüler dahilinde katılmakla birlikte, iştirak etmediğimiz noktalar da bulunmaktadır. Zira, Kurulun yetkisi, Yönetmelik kapsamında yer alan kamu görevlilerinin etik davranış ilkelerine aykırı işlem veya eylemleri olup olmadığını saptamakla sınırlıdır. Bu karar, tümüyle bir “tespit kararı” niteliğindedir ve “kişinin teşhiri amacını” taşımamaktaydı. Bu da, kamuda etik kültürünün yerleşmesi adına, etik davranışlarda bulunmadığı anlaşılan kamu görevlilerinin bu davranışlarının, diğer kamu görevlilerince tekrar edilmemesi amacıyla yapılmaktaydı. Kaldı ki, Kurulla bugüne kadar yapılan yüzlerce başvuru arasında, Resmi Gazete'de yayımlanan karar adedinin (sonucusu Ocak 2010 tarihli olmak üzere) sekiz düzeyinde kalması, bu mekanizmanın çok işletilmediğinin ve hassas davranıldığı bir işareti olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle, mahkemenin iptal kararının etik kültürün yerleşmesi açısından olumsuz yansımaları olabileceğini söyleyebiliriz.

Bu paralelde, yapılacak bir kanun değişikliği ile Kurulun, kendi kamu tüzel kişiliğine ve dolayısıyla özerk bir yapıya kavuşturulması gerektiğini öncelikli olarak söyleyebiliriz. Bugün gelişmiş bir çok ülkedeki uygulamaların aksine, etik denetiminin dışında olan alanlar ülkemizde henüz yeterince daraltılmamıştır. Keza, bir çok olumlu adıma rağmen, yargı ve siyaset etiği konusunda henüz bir düzenleme yapılmamıştır. Ve yine, üniversiteler ve askeri idareler de 5176 sayılı Kanun kapsamında değildir. Bu nedenle, bu alanda boşlukların kapatılmasını, diğer bir anlatımla, etik denetimi dışında -istisnai durumlar hariç olmak üzere- herhangi bir kişi ya da kurumun bırakılmaması gerektiğini düşünmekteyiz.

10 OECD, Kamu Hizmetinde Etik: Güncel Konular ve Uygulama, (Çeviri), TÜSİAD Yay., No.2003-9-363 Ankara 1996, s. 13

11 ÖZSEMERÇİ, Kemal, Türk Kamu Yönetiminde Yolsuzluk ve Yozlaşmanın Kültürel Altyapısı, Sayıştay Dergisi, Sayı:58, shf. 1-18

12 <http://rega.basbakanlik.gov.tr/> (erişim:15.06.2010)

"Yolsuzluğun önemli kaynaklarından birisi de kamu yönetiminin yapısı ve işleyiş şeklidir. Keza, karmaşık ve anlaşılmaz nitelikteki bürokratik işlemlerin yaygın olduğu, görev, yetki ve sorumlulukların sınırlarının çizilmediği yapılarda yolsuzluk artmaktadır. Bu çerçevede çözüm sürecinde, saydamlığın sağlanması, hesap verme sorumluluğunun gerçekleştirilmesi ve işlemlerin basitleştirilmesi temel ilkeler olmalıdır"

Ayrıca, 5176 sayılı Kanun'un (4. md) "Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış bulunan uyuşmazlıklar hakkında Kurula veya yetkili disiplin kurullarına başvuru yapılamaz. İnceleme sırasında yargı yoluna gidildiği anlaşılan başvuruların işlemi durdurulur." hükmü yumuşatılmalı ve bu çerçevede, yargı organlarınca karara bağlanmayan durumlar için etik denetiminin önü açılmalıdır. Zira, ülkemizdeki yargısal sürecin uzunluğu (ayrıca zamanaşımı vb. nedenler) dikkate alındığında, etik denetimin zaman zaman yargısal denetimden daha caydırıcı sonuçlar doğurabileceği gerçeği göz ardı edilmemelidir.

Öte yandan, daha önce vurguladığımız üzere, yolsuzluğun önemli kaynaklarından birisi de kamu yönetiminin yapısı ve işleyiş şeklidir. Keza, karmaşık ve anlaşılmaz nitelikteki bürokratik işlemlerin yaygın olduğu, görev, yetki ve sorumlulukların sınırlarının çizilmediği yapılarda yolsuzluk artmaktadır. Bu çerçevede çözüm sürecinde, saydamlığın sağlanması, hesap verme sorumluluğunun gerçekleştirilmesi ve işlemlerin basitleştirilmesi temel ilkeler olmalıdır.

Yolsuzluğun tüm olumsuz etkilerini ortaya koyabilmek mümkün değilse de, Uluslararası Saydamlık Örgütü tarafından hazırlanan ve yıllık olarak yayınlanan Yolsuzluk Algılama Endeksi (Corruption Perception Index, CPI) ve Dünya Bankası tarafından desteklenen endeksler, bu konuda ülkelerle (ve ülkemizle) ilgili bazı bilgiler vermektedir. Bu endekslere bakıldığında, ülkemizin, 2003 yılından 2008 yılına kadar sürekli yükselen bir grafikte 3,1'den 4,6'ya kadar notu yük-

selmesine rağmen, 2009 Yılı için notumuzun 4,4'e gerilediğini görmekteyiz¹³.

Yolsuzlukla mücadelenin en etkili yollarından birisi de e-devlet uygulamalarıdır. Keza, kamunun alım-satım süreçlerinin elektronik ortama aktarılması, kamu hizmetlerinin sunumunun ve takibinin elektronik ortamda gerçekleştirilebilmesi yolsuzluğa engel olan uygulamalar olarak ifade edilebilir. Zira daha önce her kurum personel ihtiyacını kendi açtıkları sınavlarla karşılarken, günümüzde merkezi sınav ve yerleştirmelerle bu işlemlerin gerçekleştirilmesi, bu alandaki yolsuzluk söylentilerini büyük ölçüde bitirmiştir. Kuşkusuz, tüm kamu kurumlarının elektronik ortamda entegrasyonu birlikte bu süreç daha olumlu bir noktaya taşınacaktır. Ancak, tüm bunlara rağmen, yolsuzluğun sona ereceğini söylemek çok iyimser yaklaşım olacaktır. Zira, elektronik süreçlere ilişkin kriterler objektif belirlenmemişse, bu durumun bir alandaki yolsuzluğu sona erdirirken, diğer alanda yeni bir yolsuzluğa kapı açacağı şüphesizdir.

"Gayriyasal bir işlemin bir tarafını kamu oluştururken, çoğu zaman diğer tarafını özel kişiler oluşturmaktadır. Bu itibarla, "etiksizlikle" mücadelenin, kamu ve özel sektörü kapsaması ve toplumsal duyarlılığın güçlendirilmesini hedeflemeye dönük olması gerekir"

Bugün uluslararası platformlarda yolsuzlukla mücadelenin, sadece yasal formatında, kanunlara ve kanunları uygulayan memur ya da kurumlara bırakılmaması gerektiği vurgulanmaktadır. Yolsuzlukla mücadelede halka açıklama yapılarak bilincinin artırılması çok önemlidir. Burada anahtar unsur şeffaflıktır. Halkın, devletin uygulamalarını ve tasarruflarını bilmeyi isteme hakkı vardır. Bu hakkını kullanarak yönetime katılabilecektir. Böylece aktif katılımçılık hakkını kullanan kamuoyu, karar mekanizmalarının toplum yararıyla örtüşen politikalar üretmesi konusunda etken olacaktır.

13 25.11.2009 tarihli, Yolsuzluğun Önlenmesi İçin Etik Projesi Konferansı, (Sn.) Devlet Bakanı Cevdet YILMAZ'ın açılış konuşması.

Yukarıdaki bilgiler ışığında, yolsuzlukla etkin bir mücadeleye için, Kamu Etik Kurulunun gerek mevzuat, gerekse idari ve mali açıdan güçlendirilmesi gerektiği hususunun bir defa daha altını çizebiliriz. Etik ve yolsuzlukla mücadele bir kişi ya da kurumun görevi olmayıp, toplumun tümünü ilgilendirmektedir. Öyle ki, gayriyasal bir işlemin bir tarafını kamu oluştururken, çoğu zaman diğer tarafını özel kişiler oluşturmaktadır. Bu itibarla, “etiksizlikle” mücadelenin, kamu ve özel sektörü kapsaması ve toplumsal duyarlılığın güçlendirilmesini hedeflemeye dönük olması gerekir.

IV-Sonuç

Günümüzde yolsuzluk, ülkelerin bir iç sorunu olmaktan çıkmış, çok taraflı ve küresel bir boyut kazanmıştır. Yolsuzluk, kamuya güveni sarsarak ve sosyal sermayeyi aşındırarak gelişmeyi ve yatırımları önleyici bir engel olarak görülmektedir. Zira, Anadolu Ajansının 12.05.2010 tarihli bir haberinde, Demokratik Eğitimciler Sendikası'nın yaptırdığı bir çalışmaya göre, “yolsuzluk” Türkiye'nin en önemli ikinci sorunu olarak görülmektedir. Yine aynı çalışmaya katılanların %44'ü yolsuzluğun vergi düzenini, %56'sı ahlaki yapıyı, %61'de hukuk ve asayiş düzenini olumsuz etkilediğini ifade etmiştir¹⁴.

Bu çerçevede, Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nce açıklanan Yolsuzluk algılama endeksine baktığımız zaman, Türkiye'deki yolsuzluk düzeyinin gelişiminin (1980-2006 yılları arası);

“(1980-1992/4.9), (1988-1992/4.1), (1995/4.1), (1996/3.5), (1997/3.2), (1998/3.4), (1999/3.6), (2000/3.8), (2001/3.6), (2002/3.2), (2003/3.1), (2004/3.2), (2005/3.5), (2006/3.8), (2007/4.1), (2008/ 4.6), (2009/ 4.4)”

şeklinde olduğu görülecektir.

Endekste ki ondalık kesirlerdeki artış ve azalışlar bile kamu gelirlerinde büyük oynamalara neden olmaktadır. İstanbul Muhasebeciler Mali Müşavirler Odası'nın (İSMMMO) “Kamusal Bir Kötülük olarak Yolsuzluğun Ekonomik Analizi” adlı Mart 2007 tarihli raporunda; Türkiye'de yolsuzluk endeksindeki bir puanlık iyileş-

menin kamu gelirlerine yılda 10.2 milyar YTL kazandıracağına işaret edilmiştir.

Aynı şekilde, yolsuzluk indeksindeki 1 puanlık artışın, Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarında %11 oranında bir azalışa neden olduğu; yabancı sermaye girişini olumsuz etkileyen faktörler arasında ülkenin yolsuzluk düzeyinin % 65 ile 1. sırada yer aldığı sonuçları da başka bir araştırmanın çarpıcı boyutudur.¹⁵

Bu bağlamda, Türk kamu yönetiminin içinde bulunduğu sorunların aşılmasında, yolsuzlukların azaltılmasında ve kamu çalışanlarının dürüst, tutarlı, tarafsız, sorumlu, hesap verebilir, güvenilir, yüksek etik değerlerini koruyan kişilerden oluşan bir Türk kamu yönetiminin oluşturulmasında reform çabaları ve Etik Kurulu'nun kurulması oldukça önemlidir. Daha önce ifade ettiğimiz üzere, kamu yönetimi sistemini yeni kamu yönetimi anlayışı doğrultusunda yeniden inşa etmeden böyle bir girişimde bulunmanın, bu girişimlerin etkinliğini önemli ölçüde azaltacağı ve istenen sonucu tam vermeyeceği düşünülmektedir.

“Yolsuzlukların önlenmesi için, öncelikle kamu kesimi tarafından kullanılan kaynakların azaltılması, kaynakların ağırlıklı olarak piyasa ortamında dağıtılması, kamunun elindeki kaynakların daha etkin kullanılması, kamu kesiminin ekonomikleştirilmesi ve piyasalaştırılması, genel sorumluluğun hesap verme sorumluluğuna doğru kaydırılması ve kamu yönetimi sisteminin yeni kamu yönetimi anlayışı doğrultusunda yeniden inşa edilmesi gerekmektedir”

Türk kamu yönetimindeki yolsuzlukların büyük boyuta ulaşmasının, “dürüstlük, tutarlılık, tarafsızlık, sorumluluk, güvenilirlik gibi etik değerlerden yoksun...” kamu yönetimi sisteminden kaynaklandığı söylene-

14 <http://www.aa.com.tr/tr/ulkenin-ikinci-sorunu-yolsuzluk-2.html> (erişim:19.06.2010)

15 DURMAZ, Ö.Filiz, Yolsuzluk:Bedeli Hepimiz Ödüyoruz, Gümrük Dergisi, Sayı; 58-59, shf:4-50

bilir. Genel olarak yönetim, özel olarak da yolsuzluk ve etik konusu, ağırlıklı olarak sistem sorunu olarak ele alınmalıdır. Sistemin insan davranışları üzerindeki etkisinin sanıldığından daha büyük olduğu düşünülmektedir.

Bu itibarla, yolsuzlukların önlenmesi için, öncelikle kamu kesimi tarafından kullanılan kaynakların azaltılması, kaynakların ağırlıklı olarak piyasa ortamında dağıtılması, kamunun elindeki kaynakların daha etkin kullanılması, kamu kesiminin ekonomikleştirilmesi ve piyasalaştırılması, genel sorumluluğun hesap verme sorumluluğuna doğru kaydırılması ve kamu yönetimi sisteminin yeni kamu yönetimi anlayışı doğrultusunda yeniden inşa edilmesi gerekmektedir.

Bunlarla birlikte, özellikle kamu kurumlarında etik kültürünün yerleşmesi için, üst yönetimin etik konusunda öncü olması gerekmektedir. Zira, ülkemizde bürokratik yapı ve fiili gerçekler, üst yönetimin aldığı role göre, kurumlarda etik kültürü şekillendiğini göstermektedir. Etkin bir etik sistemin hayata geçirilebilmesi için, etik dışı olayları ortaya çıkarmak ve etik davranış ilkelerini ihlal edenlere karşı uygulanan yaptırımların da yaygınlaştırılması gerekir. Bu önerinin sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi için ihbarcının kimliğini korumaya ve dolayısıyla zarar görmemesine özen gösterilmesi gerekmektedir.¹⁶

Diğer yandan, yolsuzluk olgusunun iki tarafını da dikkate aldığımızda, bu sorunun temel aktörleri, kamu görevlisi ve vatandaş olarak bireylerdir. Kişilerin davranışları ise yaşanan sosyal ve kültürel ortamda şekillenmektedir. Her ülkenin sosyal ve kültürel özellikleri farklıdır. Bu farklı özellikler de farklı anlayış ve değerlere sahip insanları ortaya çıkarmaktadır. Yolsuzlukları önleyebilmek için farkındalık oluşturarak, bireylerin yolsuzluk karşısındaki değer yargılarının değiştirilmesi ve bu değer yargılarının davranışlara yansıtılmasının sağlanması gerekir. Bireylerin davranışlarının değiştirilmesi ise bireyleri bu davranışa iten sebeplerin analiz edilmesi ve sonra da bu sebepleri ortadan kaldıracak önlemlerin alınması ile mümkündür.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, ülkemizde mali sisteme belirli ilkeler getirmiştir. Yeni mali sistemde stratejik planlama ile kamu kurumları için hedefler ortaya konulmuş ve kamu kurumlarının faaliyetlerini verimlilik, etkinlik ve tutumluluk ilkeleri doğrultusunda yürütmesi hüküm altına alınmıştır. Bu ilkeler, kamu görevlilerinin kamu yararını gerçekleştirme anlayışında olumlu gelişmelere neden olmuştur. Bu süreç mali sistemde iyi yönetişimin sağlanmasına ve yolsuzluklardan arındırılmış temiz topluma ulaşılmasına olumlu katkılar sağlamaktadır.

Şüphesiz, kamu etiği kurallarının sadece yürütmenin belli bir kısmını değil, tümünü kapsamaları gerekir. Şeffaf ve hesap verebilir bir kamu idaresi, sade ve anlaşılır hukuki düzenlemeler, etkin denetim ve kontrol, toplumda bu konuda oluşturulacak güçlü bir farkındalık ve bilinç düzeyi bu konuda ilk akla gelen hususlardır. Bu bağlamda, çeşitli yasal ve idari düzenlemelerde, Kamu Etik Kurulunun belirlediği etik davranış ilkelerine aykırı bazı hükümlerin ayıklanması gerekmektedir.¹⁷

Her ne kadar birçok ülke yolsuzluğu önleyici mevzuatlar hazırlamış ve yürürlüğe koymuş olsa da mevzuat boşlukları ve denetim eksikleri nedeniyle yolsuzluk devam etmektedir. Yolsuzluklarla mücadelede daha etkin yaptırımlarla yasal boşlukların kapatılması gerekmektedir. Yolsuzlukların önlenmesinde şeffaf bir yönetim tarzı çok önemlidir. Ayrıca, kamu hizmetlerinin daha etkin ve etkili sunumu yanında yolsuzluğun önlenmesi için de önemli bir zemin oluşturup, bu noktada yolsuzlukla mücadelenin en etkili yollarından birisinin de "e-devlet" uygulamaları olduğunu bir defa daha ifade edebiliriz.

Yapılan bir çalışmaya göre, bu idari ve hukuki düzenlemelerle birlikte kamu yönetiminde etik ilkelerinin benimsenmesi için öncelikle toplumun etik bilincinin geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Etik algısı toplumsal kültürden bağımsız gelişmemektedir. Bu nedenle de kamu yönetiminde etik ilkeler kültürel değerler olarak benimsetilmelidir.¹⁸ Toplumdaki her birey, kamu yöneticileri ve bütün kamu görevlileri, hangi amaçla görev yaptığının bilincinde olmalıdır. Bu

16 Kamu Etik Kurulu Başkanı, Bilal ERYILMAZ'ın 27 Mayıs 2009 tarihli, Kamuda ve Toplumda Etik Algılaması isimli konferansındaki konuşma metni (etik.gov.tr).

17 SAĞBAŞ, İsa, Türkiye'de Kamu Maliyesi, Çerçeve Dergisi, Sayı:44, shf: 98-102

18 GÖRMEZ ve diğerleri, a.g.e. shf:4-70.

bilincin çocukluk yaşlarından itibaren kazandırılacağı inkâr edilemez bir gerçektir. Zira, Ankara Valiliği Etik Komisyonuna bu güne kadar etik konusunda bir kişinin dahi başvurmaması toplumsal bilinç düzeyinin yetersizliğini çok açık bir şekilde ortaya koymaktadır.¹⁹

Yolsuzluğun temelinde ise, kişisel çıkar düşüncesi yatmaktadır. Yani kişisel çıkar kavramı, mücadelenin özünü oluşturmaktadır. Kişisel çıkarın maddi veya maddi olmayan bir kazanım elde etmek gibi bir amacı olsa da, her zaman ekonomik değer için bu fiilin işlenmediği dikkate alındığında, bireyin vicdanı, kişiliği ve değer yargıları davranışı etkilemektedir. Her türlü yolsuzluk, beraberinde etik dışı davranışı da gündeme getirmektedir. Bu itibarla, yolsuzlukla mücadelenin etkin araçlarından bir tanesi de “etik kültürü”dür diyebiliriz. Toplumun her bireyi için geçerli olmak üzere, yasal düzenlemelerin olmadığı veya yetersiz kaldığı durumlarda, etik ve etik kültürü devreye girecek ve yolsuzluğa karşı bir otokontrol mekanizması işlevi görecektir.²⁰

Keza, “iyi örgütlenmemiş ya da iyi yönetilemeyen bir devlette; vatandaşların, özellikle kamu görevlilerinin, bireysel çıkarlarını kamu yararının üzerinde tuttıkları bir olgudur. Kamusal alanda özel çıkarların güdülmesine karşı en etkili silah, yönetimde etik standartların geliştirilmesidir. Etik standartlar, kamu görevlilerinin bireysel davranış kurallarıyla yasal konumlarını ve devlet örgütündeki yapıların bu anlamda kurumsal olarak geliştirilmesini amaçlamaktadır.”²¹

Unutulmamalıdır ki etik kültüründen uzaklaşmak yolsuzluk ve yozlaşmayı beraberinde gündeme getirmekte, bu da kötü bir yönetim yapısına zemin oluşturmaktadır.

KAYNAKLAR

1. OECD, Kamu Hizmetinde Etik: Güncel Konular ve Uygulama, (Çeviri), TÜSİAD Yay., No.2003-9-363, Ankara, 1996.
2. PEHLİVAN, İnyet, Yönetmel, Mesleki ve Örgütsel Etik, Pegem Yayınları, Ankara, 1998.
3. ÖZSEMERÇİ, Kemal, Türk Kamu Yönetiminde Yolsuzluk ve Yozlaşmanın Kültürel Altyapısı, Sayıştay Dergisi, shf. 1-18.
4. GÖRMEZ, Kemal, ATAN, Murat ve diğerleri, Etik, Kültür ve Toplum, Yolsuzluğun Önlenmesi İçin Etik Projesi, Ekim, 2009, shf.4-70.
5. AL, Hamza, Türk Kamu Yönetiminde Yolsuzlukla Mücadele: Geleneksel Bürokratik Yapı ve Yeni Etik Değerler <http://www.etik-turkiye.com/etik/kamu/2HamzaAL.pdf> (erişim: 12.06.2010).
6. BERKMAN, Ümit, Değişen Etik Anlayışı ve Yolsuzlukla Mücadele, Etik Liderlik Seminerleri, Ocak 2009, (etik.gov.tr, erişim:13.06.2010).
7. BOZKURT, Cevdet, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun İç Kontrol Bağlamında Değerlendirilmesi, Denetim Dergisi, Sayı:3, shf.37-40.
8. AKSAYA, Orhan, İyi Kişinin Mesleki Etik Mücadelesi, Gümrük Dünyası, Sayı:62, shf:21-21
9. DURMAZ, Ö.Filiz, Yolsuzluk:Bedeli Hepimiz Ödüyoruz, Gümrük Dergisi, Sayı: 58-59, shf:4-50
10. DEMİRER, Yücel, YILMAZ, Binhan Elif, Yolsuzluk Araştırmaları Üzerine Siyasal Kültür Eksenli Notlar, Kocaeli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 7, Haziran 2009.
11. 25.11.2009 tarihli, Yolsuzluğun Önlenmesi İçin Etik Projesi Konferansı, (Sn.) Devlet Bakanı Cevdet YILMAZ'ın açılış konuşması (etik.gov.tr).
12. Kamu Etik Kurulu Başkanı, Bilal ERYILMAZ'ın 27 Mayıs 2009 tarihli, Kamuda ve Toplumda Etik Algılaması isimli konferansındaki konuşma metni (etik.gov.tr).
13. 23.05.2010 tarihli Sabah Gazetesi.
14. <http://rega.basbakanlik.gov.tr> (erişim:15.06.2010)
15. <http://www.etik.gov.tr> (erişim:16.06.2010)
16. <http://mevzuat.gov.tr> (erişim:17.06.2010)
17. <http://www.aa.com.tr> (erişim:19.06.2010)

19 23.05.2010 tarihli Sabah Gazetesi.

20 Berkman, a.g.e.

21 Gençkaya, Ömer Faruk, Kamu Yönetiminde Etik Davranışlar, ASO-MEDYA Mart 2004, s. 46.